

Ticības lietas

Ticības lietas

Ticības lietas

Ticības lietas

Krāslavas garīgajam semināram 250 gadu

Pēc Cēsu bīskapijas likvidēšanas 1625. gadā Latgales katoļu draudzes pārzināja Zemaitijas bīskapi, kuri uzturējās Varšavā. 1678. un 1685. gadā Polijas seimos tika nolemts atjaunot un celt jaunas katoļu baznīcas Latgalē un Kurzemē. Speciālai 12 cilvēku komisijai bija jānodrošina uz Latgali, jāapspriežas ar šejienes stārstiem un jāgādā, lai te tiktu celtas baznīcas un uzturēti garīdznieki. Pirmais bīskaps, kas dzīvoja un darbojās Latgalē, bija Nikolajs Korvins - Poplavskis (1685.-1710g.). Viņš uzturējās Daugavpilī un par katedrāli izmantoja nelielu draudzes baznīcu.

Pieaugot baznīcu skaitam Latgalē, radās nepieciešamība pēc garīdzniekiem, kas prot latviešu valodu. Bija vajadzīgs vietējais garīgais seminārs. Grāfi Plāteri, vēloties celt Krāslavas nozīmi, piedāvāja te uzcelt lielu mūra baznīcu ar bīskapa sēdekli, kā arī telpas garīgā semināra vajadzībām.

Pirmsākumi

Bīskaps A. Ostrovskis 1754. gadā uz Krāslavu no Polijas aicināja sv. Vincen-ta no Paulas dibinātās Misiju kongregācijas priesterus jeb tēvus lāzaristus,

zlotus gadā. Sakarā ar kūrijas pabalstu šo mācību iestādi nosauca par pāvesta garīgo semināru Krāslavā.

1757. gada 15. jūnijā vēl vecajā jezuītu mītnē pie vecās baznīcas notika oficiālā garīgā semināra atklāšana. Šajā gadā sākās arī audzēkņu uzņemšana.

Iekšējā dzīve

Studiju sākumā vai arī tās beidzot, pirms priesteru svētību saņemšanas, audzēkņiem bija jānodod zvērests. Daudziem zvērestā iekļautās saistības likās par stingrām, un, uzzinājuši par tām, viņi semināru atstāja. Par to savās vēstulēs vairākkārt sūdzējās rektors St. Sļadovskis (1774.-1785.g.).

Mācību process bija organizēts ļoti stingri, audzēkņu zināšanas tika pārbaudītas bieži — eksāmeni bija jākārt katru mēnesi. Garīgajā seminārā tika pasniegti parastie tā laika šādu augstāko mācību iestāžu priekšmeti: morālteoloģija, dogmātiskā polemika, patristika, retorika, Svēto Rakstu ekseģēze, latīņu, franču, latviešu valoda u.c. Mācību valoda bija poļu. Mācības notika četrus gadus. Izcili apdāvinātus Krāslavas garīgā semināra audzēkņus kā stipendiātus sū-

dzīves apraksti, Svētie Raksti, Baznīcas vēsture, ceremonijas, mācību grāmatas, laicīga satura literatūra, zinātniskie izdevumi u.c. Bibliotēka atradās klostera telpās un aizņēma atsevišķu istabu. 1980. gadā Krāslavas klostera bibliotēkas atliekas — 582 grāmatas — tika nodotas ZA Fundamentālajai bibliotēkai.

Semināra profesori saņēma atalgojumu 80 dālderus gadā. Audzēkņu uzturam izlietoja 30-40 dālderus. Ik gadu viņiem izmaksāja 10 dālderus apģērba un dažādu sīkumu iegādei. Vidēji ik gadu seminārā tika uzturēti 11 klēriķi — 4 no Latgales un 7 no Smoļenskas diecēzes. Šāda kārtība seminārā ritēja līdz 1786. gadam, tomēr arī vēlāk viņu nebija mazāk par septiņiem. Pēc Latgales pievienošanas Krievijai 1772. gadā izjuka Plāteru projekti padarīt Krāslavu par Latgales garīgās dzīves centru. No 1784. gada Krāslavas semināram zuda laba daļa finansiālā atbalsta, jo Mogiļevas arhibīskaps Sestžencevičs nodibināja līdzīgu institūciju. Tomēr krāslavieši ar draudžu prāvestu palīdzību un privātiem ziedojumiem panāca, ka seminārs noturējās līdz 1843. gada beigām, kad tas tika pārcelts uz Minsku.

rīgā semināra rektora Jāzepa Galkeviča (1835.-1841.) darbības laikā Krāslavas misionāru kopienu bija skārusi kāda morāla slimība. Mūsu novadnieks St. Kučinskis "Dzimtenes kalendārā 1983. gadam" rakstīja, ka starp 9 turienes priesteriem bija radušies strīdīgi, šķiet, savstarpēji naidīgi nogrupējumi, kas kļuvuši tik stipri, tik asi, ka mājas priekšniekam J. Galkevičam atņemta semināra vadība. Semināra profesori par semināra reģentu 1841. gada rudenī ievēlēja gados (24 gadi) un pieredzē (viens gads priesterībā) jauno priesteri Jāni Jāzepu Jalovecki (1817.-1885.) varbūt tāpēc, ka viņš šo grupējumu strīdos nebija piedalījies, turējās nomaļus un ciezdams lūdzās. Līdz tam viņš divus gadus kā diakons un gadu kā priesteris semināristiem pasniedza Sv. Rakstu ekseģēzi un Baznīcas vēsturi. J. J. Jaloveckim liktenis bija lēmis būt par pēdējo — piecpadsmito Krāslavas garīgā semināra rektoru (1841.-1843.). Jāatzīmē, ka, kopā ņemot, visā Krāslavas draudzes pastāvēšanas vēsturē J. J. Jaloveckis ir visilgāk šeit nokalpojušais priesteris. Pēc garīgā semināra slēgšanas viņš bija skolu kape-lāns un pēc tam 37 gadus — draudzes

kuriem pāvests Innocents XI ieteica nodot garīgo semināru veidošanu atsevišķās diecēzēs. 1755. gadā grāfi Plāteri ar Misionāru ordeņa vizitatoru Šļivicki noslēdza līgumu, nododot viņu pārziņāšanā jezuītu projektēto jauncelāmo Krāslavas baznīcu, klostera un semināra telpas un semināram savāktos naudas līdzekļus, no kuru procentiem bija jāalgo mācību spēki un jāuztur semināristi.

1755. gadā, vēl Krāslavā esot, jezuītu misijai (to 1756.g. pārcēla uz Indricu), te ieradās lāzaristi-misionāri, kas pārņēma draudzes un jezuītu skolas vadību. Šajā gadā pēc itāļu arhitekta Paracco projekta sākās jaunās mūra baznīcas un garīgā semināra telpu celtniecība.

1755. gada 29. decembrī tika pasludināts garīgā semināra dibināšanas akts, tomēr darboties tas sāka tikai 1757. gadā. Tā kā par semināra atvēršanu bija domāts sen, arī ilgāku laiku tika vākti līdzekļi. Latgales bīskaps Antonijs Ostrovskis atvēlēja 360 dālderus gadā viena teoloģijas profesora un četrus klēriķu uzturēšanai, lai tos sagatavotu Livonijas draudžu pastorālajam darbam. Smoļenskas bīskaps Juris Hilzens apsolīja maksāt 100 dālderus gadā, lai uzturētu vēl vienu profesoru un 5-9 klēriķus Smoļenskas draudžu vajadzībām. Arī Romas kūrīja iedalīja savu artavu — 180 poļu

tīja uz misionāru kongregācijas vadīto semināru (akadēmiju) Viļņā, kur viņi studēja filozofiju, dogmātisko teoloģiju, kanoniskās tiesības un Baznīcas vēsturi.

Audzēkņu vidū, kuri tika gatavoti darbam Livonijas un Smoļenskas diecēzēs, vairākums bija lietuvieši. Seminārā uzņēma tikai tos, kam bija zināšanas vidusskolas kursa apmērā. Tādu izglītību toreiz varēja iegūt tikai muižnieki un atsevišķi turīgie pilsētnieki. Tādējādi vietējiem pamatiedzīvotājiem iekļūšana seminārā nebija iespējama.

No rektoru vēstulēm un pārskatiem redzams, ka latviešu (latgaliešu) valoda seminārā tika labi mācīta, jo pat Smoļenskas diecēzes latviešu apdzīvotājiem novadiem paredzētie priesteri ir pratuši latviešu valodu. Pēc iesvētīšanas priesteriem vajadzēja 10 gadus nostrādāt tajā diecēzē, no kuras viņi bija saņēmuši līdzekļus studijām.

Semināra profesori un audzēkņi uzturējās kopā ar mūkiem, ēda pie kopējā galda, kopīgi lietoja klostera bibliotēkas grāmatas. Dibinot klostera bibliotēku, tajā bija 521 sējums. Kā liecina saglabājušies Krāslavas baznīcas un Baltiņu pusmuižas inventāra grāmatas saraksti, 1815. gadā klostera bibliotēkā bija jau 1500 sējumu. Grāmatas pēc satura bija ļoti dažādas: teoloģijas, svēto

Semināra devums

1843. gada decembrī ar cara valdības rīkojumu tika slēgts Krāslavas garīgais seminārs, reizē arī Krāslavas lāzaristu kongregācija, kuras īpašumus pārņēma valsts. Misionāri tika ieskaitīti bīskapijas garīdzniekos.

Krāslavas garīgais seminārs 86 pastāvēšanas gados ir devis 253 (visbiežāk minētais skaitlis) priesterus, kuri kalpoja Latgalē, Baltkrievijā un daļēji arī Lietuvā. No šejienes nākuši vairāki izcili garīdznieki, kuri ieņēmuši augstu stāvokli Baznīcas hierarhijā, kā arī priesteri ar lieliem nopelniem Latgales kultūras vēsturē un tautas nacionālās apziņas celšanā. Ir zināmi 15 garīgā seminārā vadītāju — reģentu, rektoru, direktoru vārdi. Visilgāk šos amatus ir ieņēmuši Staņislavs Šladovskis (1774.-1785.), Matejs Mazozieņevskis (1791.-1806.), Matejs Šatkovskis (1806.-1820). Gandrīz visi rektori vienlaikus pildīja arī draudzes prāvesta, lielākā daļa — vēl arī klostera priekšnieka pienākumus.

No 1775. gada, kad tika iesvētīta jaunā baznīca un misionāri kopā ar semināristiem pārcēlās no vecās mītnes uz jauno mūra klosteri, pie Krāslavas baznīcas un semināra pastāvīgi uzturējās deviņi vai pat desmit priesteri. Ga-

prāvests un Augšdaugavas dekāns.

Krāslavas garīgā semināra oficiālā slēgšana notika 1844. gada 2. janvārī. Semināristi un viņu profesori sapulcējās Krāslavas baznīcā. Pēdējais reģents Jaloreckis svētrunā īsi apskatīja semināra vēsturi, pieminēja dibinātājus, uzrādīja svētīgās darbības augļus, pateicās labvēļiem un atvadoties novēlēja Dieva svētību uz Minskas semināru pārceltiem audzēkņiem. Dievkalpojuma beigās pret izstādītu Vs. Sakramentu semināristi un viņu audzinātāji nodziedāja Zaharijas himnu “Godināts lai Kungs, Izraēļa Dievs”. No baznīcas līdz Daugavai aizbraucēji, t.i., semināristi un daži misionāri, gājuši dziedādami psalmus un svētdami daudzos pavadītājus un Krāslavas iedzīvotājus.

Tā izbeidzās pirmās Latvijas augstākās mācību iestādes darbība Krāslavā. Neapšaubāmi, tā bija spēcīgi ietekmējusi tālāko Latgales attīstību. Krāslavas garīgais seminārs ir ievērojams vēl arī tāpēc, ka 136 gadus pirms tā atvēršanas un 77 gadus pēc tā slēgšanas Livonijas katoļiem bija jāiztiek ar ārpus Latvijas sagatavotiem priesteriem.

(Turpinājums nākamajos numuros)

Genovefa KALVIŠA

Izmantoti Krāslavas ģimnāzijas skolēnu lasījumi un vēsturiskie materiāli